

Gammel Estrup en kold vinterdag i 2008. Museet har i årets løb målbevidst arbejdet på at udvide sæsonen for museumsbesøg ved at holde flere arrangementer i efterårs- og vinterperioden, hvilket førhen var vanskeligt, da huset ikke var opvarmet. I 2008 fik museet installeret el- radiatorer i alle rum, hvilket muliggjorde, at museet nu kan afholde flere aktiviteter udenfor sommersæsonen. Foto: Jens Thaysen.

Forord

De danske herregårde er ikke blot imponerende bygningsværker, men også store videnscentre: Lange perioder fungerede de som *Porten til Europa*, hvorigennem den nyeste viden, ændrede madvaner, nye skikke og de seneste tekniske fremskridt først vandt indpas for siden at spredes til resten af samfundet. Arbejdet med dette rigt facetterede og nuancerede område, som herregårdene således udgør, glæder og udfordrer hver dag alle på Gammel Estrup – Herregårdsmuseet. Imidlertid er store dele af vores daglige arbejde mere eller mindre usynligt, fordi det oftest kun er selve slutproduktet – formidlingen – der er umiddelbar synlig udad til. Forskning, indsamling, bevaring og registrering er langt mindre synlig for omverdenen. Det gør imidlertid ikke arbejdet mindre interessant. Det stiller blot større krav til vores arbejde og til de bagvedliggende strategier for – til eksempel – bevaring og dokumentation. Uden grundigt forarbejde og omfattende dokumentation, kan vi ikke bevare de nødvendige informationer om kulturarven, som samfundet skal lære af og bygge videre på.

Og netop registrerings- og dokumentationsområdet lader ganske meget tilbage at ønske. Oftest sker store

udviklingsskred på herregårdsområdet – ikke overraskende – når ejerne pludseligt kommer til penge. I perioder er dette sket samtidigt for en stor del af herregårdene, fordi der af forskellige årsager har været højkonjunkturer på området. En sådan periode var anden halvdel af 1800-tallet, som dermed ofte betegnes som *herregårdenes indian summer*. Her var det blandt andet salget af fæstegods, der gav herregårdsområdet et pludseligt og velkomment boost af økonomiske midler, som naturligvis straks blev omsat i forbrug, nybyggerier og om- og tilbygninger af herregårdshederne. En anden voldsom ændringsperiode for herregårdsområdet – og for samfundet generelt – skete i løbet af 1900-tallet, hvor 60'ernes højkonjunkturer og tekniske udvikling betød, at også herregårdsområdet var under massiv ændring. Endelig har de seneste fem til ti års opgangstider i samfundet betydet vækst også på herregårdsområdet, idet Realdanias massive satsning på herregårdsområdet i 2006 og 2008 (*Herregårdshaver og Fremtidens Herregård*) betyder, at området forandres i disse år.

Når massive ændringsperioder indtræder, vil eftertiden meget gerne have en eller anden form for doku-

mentation af, hvordan området så ud og var struktureret, før ændringerne blev effektiviseret. For de to første perioders vedkommende gælder, at der skete en form for dokumentation af tilfældige – og dermed heldige – årsager. Fra 1844-69 rejste landskabsmaleren Joachim Ferdinand Richardt rundt i Danmark for at male og tegne herregårde til bogen *Prospecter af danske herregårde*. Disse billeder fungerer i dag som en vigtig kilde til informationer om herregårdene, som de så ud inden 1800-tallets store byggeboom. Fra 1900-tallet fungerer bøgerne Danske slotte og herregårde, som blev udgivet af flere omgange, i sammenhæng med filmatiseringen af nogle af Morten Korchs bøger i 1950'erne og 60'erne kilder til informationer om danske herregårde før de store ændringer, der fulgte i kølvandet på den vestlige verdens højkonjunkturer. Men når det gælder nutiden, er der dog fortsat ikke tilstrækkelig forståelse for nødvendigheden af god og

velovervejet dokumentation. Vi vil derfor med denne bogs artikel Kulturarvens usynlige konstruktioner slå et ekstra slag for den gode sag – dokumentation – hvor der er behov for, at nogen tager fat. Jo før, jo bedre. Her på Gammel Estrup – Herregårdsmuseet er der gjort en god del af forarbejdet blandt andet gennem den indsats, Dansk Center for Herregårdsforskning har ydet i forbindelse med etableringen af sitet www.danskeherregaarde.dk. Vi kan og vil gerne påtage os opgaven. Når de nødvendige midler er til stede.

Vi ønsker god fornøjelse med læsningen af denne bog mange, interessante artikler, som viser den bred vifte af de mindre synlige initiativer på herregårdsområdet.

Gammel Estrup, 7.oktober 2009
Britta Andersen, museumsdirektør